

tekst: Ivana Komadina

NADA KOLUNDŽIJA – MORTON FELDMAN: TRIADIC MEMORIES

Pijanistkinju Nadu Kolundžiju znam već 30 godina. Isto toliko, zahvalna sam joj što u Beograd donosi muziku koju niko pre nje, ovde, nije usudio da dotakne: Kejdža, Satija, Andrijsena, Kagela, Berija, Krama, Mesijana, Skempton... Već tri decenije, svedok sam njene spremnosti da sa najvećom posvećenošću uroni i u partiture mnogih srpskih kompozitora, onih etabliranih i onih koji tek počinju, a dragoceno im je najbolje moguće izvođenje na glavnom ispitu na katedri za kompoziciju.

Mada nije ni jedini, ni glavni razlog, nadam se da ogroman broj puta u kojima sam slušala sviranje Nade Kolundžije, a koji, ni uz najveći napor volje ne mogu da dozovem u sećanje, da mi makar on daje pravo da načinim izuzetak, i da se ovom prilikom odreknem onog, često nadmenog, kritičarskog "mi" i da ovaj tekst izgovorim onako kako sam ga započela – u prvom licu.

Dakle, u petak uveče, nakon vrlo hladnog dana, tokom kojeg je nad Beogradom gotovo neprestano sipilo nešto neprijatno i lepljivo, između kiše i snega, ušla sam u crkvu sv. Petra u Makedonskoj ulici, sa željom da čujem koncert nazvan "Rest in Silence", "Preпусти se tišini" ili "Počivaj u tišini". To je bio prvi put da se u Beogradu čuje kompozicija "Triadic Memories" – "Trozvučna sećanja" Mortona Feldmana, jednog od najvećih američkih kompozitora 20. veka, koga su mnogi nazivali minimalistom, mada se njegova muzika uvek opirala svakom pokušaju kategorizacije. U tekstu, koji je priložila uz program koncerta, Nada Kolundžija je, između ostalog, zabeležila: "Feldmanova muzika postoji negde odvojeno od svih koji u njoj učestvuju: volje kompozitora, ekspresije izvođača, zahteva partiture..."

U crkvi je bilo još hladnije nego napolju. Postioci koncerta, smešteni u klupama, čija je osnovna namena da pruže potporu molitvi, u potpunom mraku mogli su da urone u jedan potpuno novi zvučni univerzum, u kojem iz tišine neprestano izranjuju iznenađujući nizovi tonova: uvek različiti od onoga što bi moglo da se očekuje – kao beskrajni niz budističkih koana, koji vas najpre zbune, a onda na trenutak prosvetle, zbune, pa prosvetle, zbune, pa prosvetle... Naravno, ukoliko ste spremni da ih čujete, ukoliko vas ne vređa to što ne znate odgovor – jer, odgovor se može naći samo u pitanju.

Nalik molitvi, svi ti zvuci samo bi okrznuili tišinu i vratili se u nju, u nizu čije trajanje izmiče opažanju protoka vremena. Nisam u stanju da kažem koliko je to trajalo: samo par minuta ili više od jednog sata. Ne mogu tačno da se setim ni početka, ni kraja. Sećam se samo da su me već prvi zvuci povukli sa sobom, kao veliki talas, koji zahvata i odvlači daleko van obale: na samu sredinu okeana, tamo gde jedino ima smisla prepustiti se i plutati.

U jednom trenutku, nastupila je tišina, onda se čuo aplauz, označavajući da je koncert završen. Upalila su se svetla, čarolija je iščilela. Prvo čega sam se setila jeste da, pored Nade Kolundžije, znam tek nekolicinu pijanista, koji bi mi dozvolili da ih uopšte ne primetim dok sviraju: koji su u stanju da se potpuno povuku pred muzikom, nad čijom su partiturom proveli mesece rada. I da ta činjenica obesmišljava svaki pokušaj analize interpretacije: samim tim što je potpuno neprimetna, takva interpretacija jeste ultimativna.

Onda sam se osvrnula oko sebe i postala svesna slike koju sam mogla da vidim i kad sam ušla u crkvu: da je prisutno samo 30-tak slušalaca: nekoliko lica koje sam prepoznala kao Nadine prijatelje, i neke gospođe koje deluju kao da su srođene sa crkvenim klupama. Izuzev Nadinog brata, ni jednog muzičara. Gde li su isparili svi ti kompozitori čijim je delima Nada dodavala auru svoje posvećenosti? Gde su ti pijanisti koje je na beogradskoj Muzičkoj akademiji podučavala klavirskoj literaturi 20. veka? Gde su svi ti muzikolozi koji nikad u životu nisu imali prilike da na koncertu čuju muziku Mortona Feldmana, a bez koje teško mogu kompetentno da govore o savremenoj muzici?

Da li je zaista u jednom milionskom gradu samo 30-tak ljudi, od kojih se, ponavljam, gotovo niko ne bavi muzikom, bilo spremno da prinese tu tako malu žrtvu da jedne neprijatne večeri izađe iz kuće i doživi nešto potpuno izuzetno? A da su svi ostali, umesto "Rest in Silence", radije odabrali – "Rest in Ignorance". Nemam odgovor. Možda se krije u samoj prirodi Feldmanove muzike, koja uvek izmiče, a možda i u onom čuvenom koanu: "Kakav zvuk pravi jedna ruka koja tapše?"